

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

**Reglament de l’Autoritat
Catalana per a la Prevenció
de la Tortura i d’altres
Tractes i Penes Cruels,
Inhumans o Degradants**

REGLAMENT DE L'AUTORITAT CATALANA PER A LA PREVENCIÓ DE LA TORTURA I D'ALTRES TRACTES I PENES CRUELS, INHUMANS O DEGRADANTS

1. EXPOSICIÓ DE MOTIUS

La *Convenció contra la Tortura i altres penes o tractes cruels, inhumans o degradants* va ser adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 10 de desembre de 1984, va entrar en vigor el 26 de juny de 1987, i va passar a ser l'únic instrument jurídicament vinculant en el pla universal consagrat exclusivament a l'eradicació de la tortura.

Anys més tard, l'Assemblea General de les Nacions Unides va adoptar, mitjançant la Resolució 57/199, del 18 de desembre de 2002, el *Protocol facultatiu de la Convenció contra la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants*, que aporta un enfocament innovador en la lluita contra la tortura, des de la perspectiva de la prevenció.

Aquesta nova perspectiva que recull i plasma el Protocol es basa en la idea que com més oberts i transparents siguin els llocs de detenció, menys abusos s'hi cometran. L'experiència d'entitats com ara el *Comitè Europeu per a la prevenció de la tortura (CPT)* o el *Comitè Internacional de la Creu Roja (CICR)* ha demostrat que les visites periòdiques a llocs de detenció poden molt eficaces per prevenir la tortura i millorar sensiblement les condicions de detenció.

Així doncs, l'enfocament preventiu del Protocol es fonamenta, d'una banda, en visites regulars i periòdiques de supervisió a llocs on hi ha persones privades de llibertat, dutes a terme per òrgans d'experts encarregats d'inspeccionar les instal·lacions i el tractament dispensat a les persones detingudes. De l'altra, el Protocol intenta establir amb l'Estat part un mecanisme que fomenti una veritable col·laboració per prevenir la tortura sense procedir necessàriament a una condemna pública de l'Estat per les violacions comeses.

El Protocol estableix un sistema dual de prevenció que s'articula a partir d'un mecanisme internacional, la tasca del qual es complementa amb la del mecanisme o mecanismes nacionals. Ambdós tipus de mecanismes duen a terme visites periòdiques a llocs de detenció, a fi de supervisar la situació, proposar recomanacions i treballar de manera constructiva amb els estats per ajudar-los a millorar la situació de les persones privades de llibertat.

El mecanisme internacional és el *Subcomitè per a la Prevenció de la Tortura i altres tractes o penes cruels inhumanes o degradants* (d'ara endavant, *Subcomitè per a la Prevenció*), òrgan internacional d'experts independents, i el mecanisme nacional de prevenció consisteix en la designació per l'Estat d'entitats nacionals que també tenen facultats per fer visites a llocs de detenció.

D'acord amb l'article 17 del Protocol, poden ser un o diversos els mecanismes nacionals de prevenció. Alhora, reconeix expressament que als estats compostos els mecanismes que estableixin les entitats descentralitzades poden ser designats mecanismes nacionals de prevenció. Queda a disposició de les autoritats competents decidir si es crea un òrgan nou o si, per contra, s'assignen les funcions determinades pel Protocol a un òrgan o entitat ja existent.

De conformitat amb aquest article 17 i amb les competències de Catalunya en la prevenció de la tortura, i tenint en compte les competències i les funcions que l'Estatut d'autonomia encomana al Síndic de Greuges en l'exercici de la funció de protecció i de defensa dels drets de les persones, la *Llei 24/2009, de 23 de desembre, del Síndic de Greuges*, en l'article primer, atribueix a aquesta institució la condició d'*Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants* (d'ara endavant *Autoritat Catalana de Prevenció de la Tortura*)

El Síndic de Greuges ha desenvolupat sempre una tasca preventiva i reactiva amb relació a la protecció dels drets de les persones privades de llibertat. La tasca preventiva s'ha enfocat en la realització de visites a centres on hi ha persones privades de

llibertat, en recomanacions i en el seguiment d'aquestes recomanacions; la reactiva es duu a terme per mitjà de la recepció i la investigació de les queixes presentades per persones privades de llibertat.

En assumir el Síndic de Greuges la condició d'Autoritat Catalana de Prevenció de la tortura, continuarà complint les funcions que ja exerceix des que es va crear, però ara per mitjà d'un equip de treball dedicat a dur a terme visites periòdiques, en compliment del manament que recull el Protocol facultatiu, i amb l'assistència i l'assessorament d'un consell de prevenció de la tortura integrat per persones expertes nomenades pel Parlament de Catalunya.

Per evitar les dificultats derivades de combinar les funcions del mecanisme nacional de prevenció i les tasques més àmplies del Síndic de Greuges, s'estableix una divisió interna de funcions, en particular, entre el personal de Seguretat Pública, Infància i la resta d'àrees del Síndic de Greuges i l'Equip de Treball de l'Autoritat. Així, l'Equip de Treball canalitzarà les denúncies o les queixes que rebí a través de les àrees competents del Síndic de Greuges o, si s'escau, d'altres autoritats competents, perquè les tramitin i duguin a terme les investigacions oportunes.

El reglament desplega els articles de la Llei 24/2009, del 23 de desembre, que concreten l'abast funcional i competencial del Síndic en l'àmbit de la prevenció de la tortura, i determina i descriu tots els aspectes clau de l'estructura, la composició i el funcionament del Síndic de Greuges com a Autoritat Catalana per a la Prevenció de la tortura i d'altres Penes Cruels, Inhumans i Degradants.

2. OBJECTE

Aquest reglament té per objecte:

- Regular, en compliment de l'article 1.b de la Llei 24/2009, del 23 de desembre, de la condició del Síndic de Greuges com a Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i d'altres

- Regular les relacions de l'Autoritat Catalana de Prevenció de la Tortura amb el Subcomitè de Prevenció de les Nacions Unides i la col·laboració amb els altres mecanismes nacionals de prevenció d'Espanya.
- Articular la col·laboració de l'Equip de Treball de l'Autoritat Catalana de Prevenció de la Tortura amb l'Àrea de Seguretat Pública, la de l'adjunt o adjunta per a la defensa dels drets dels Infants i els adolescents, i la resta d'àrees del Síndic de Greuges.

3. ÀMBIT D'ACTUACIÓ

- El Síndic de Greuges actua com a Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants en tots els espais en què es trobin persones privades de llibertat, bé siguin centres o instal·lacions localitzats a Catalunya, bé siguin mitjans de transport que transcorrin pel seu territori, si aquests espais depenen de les administracions, els organismes, les empreses i les persones a què fa referència l'article 78.1 de l'Estatut, com ara:
 - Centres penitenciaris
 - Centres de justícia juvenil i de protecció de menors
 - Comissaries de policia
 - Centres d'internament d'estrangers
 - Centres psiquiàtrics, geriàtrics i socio-sanitaris
 - Mitjans de transport per traslladar persones privades de llibertat
 - Casernes militars

- Les instal·lacions de la policia de fronteres i les zones de trànsit en passos fronterers, ports i aeroports internacionals
- Qualsevol altra, d'acord amb la definició de privació de llibertat que conté l'article 4 del Protocol facultatiu
- A banda dels llocs de detenció oficial, el Síndic de Greuges, com a Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants, pot visitar qualsevol altre lloc de detenció de què se sospiti que algú hi pot estar retingut en contra de la seva voluntat, de fet o de forma legal, amb el consentiment exprés o tàcit d'una autoritat pública.
- La Generalitat ha de promoure la signatura d'un conveni de col·laboració amb l'Estat que permeti al Síndic de Greuges de complir les funcions que li corresponen com a Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants en els espais a què fa referència l'apartat 1 que siguin de titularitat estatal i que li permeti de coordinar l'actuació amb la de l'autoritat d'àmbit estatal en aquesta matèria.

4. PRINCIPIS D'ACTUACIÓ

El Síndic de Greuges, en condició d'Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants, actua d'acord amb els principis de confidencialitat, d'imparcialitat, de no-selectivitat, d'universalitat i d'objectivitat, i mitjançant la cooperació i el diàleg constructiu amb les autoritats competents, amb la finalitat de prevenir la tortura i els altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants que puguin patir les persones privades de llibertat.

De conformitat amb l'article 35 del Protocol facultatiu, els membres de l'Equip de Treball gaudeixen d'inviolabilitat personal i d'immunitat de jurisdicció per als actes duts a terme en exercici de les seves funcions.

5. FUNCIONS

L'Autoritat Catalana de Prevenció de la Tortura té el manament legal d'establir un sistema de visites periòdiques als llocs en què es trobin persones privades de llibertat per prevenir la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants.

El Síndic de Greuges, com a Autoritat Catalana de Prevenció de la Tortura, té com a mínim les facultats següents:

- a) Visitar periòdicament els espais en què es trobin persones privades de llibertat, segons la definició de l'article 4 del Protocol facultatiu de la Convenció de les Nacions Unides contra la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants.
- b) Fer recomanacions a les autoritats competents per millorar el tracte i les condicions de les persones privades de llibertat i de prevenir la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants.
- c) Formular propostes i observacions sobre avantprojectes o lleis vigents en aquesta matèria.
- d) Publicar i presentar anualment al Parlament un informe monogràfic sobre les seves actuacions.
- e) Organitzar sessions de formació i de sensibilització amb relació al manament legal de l'Autoritat Catalana de Prevenció de la Tortura i dels resultats de la tasca acomplerta.
- f) Exercir qualsevol altra funció atribuïda pel Protocol facultatiu de la Convenció de les Nacions Unides contra la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants.

6. COMPOSICIÓ I FUNCIONS DE L'EQUIP DE TREBALL I DEL CONSELL ASSESSOR

Equip de Treball

- L'Equip de Treball del Síndic de Greuges per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants és integrat per:
 - El síndic o síndica o adjunt o adjunta en qui delegui, que presideix l'Equip de Treball.
 - Dos membres del Consell Assessor del Síndic de Greuges per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants, designats pel síndic o síndica a proposta del mateix Consell Assessor.
 - Dos professionals designats pel síndic o síndica, que poden ser persones al servei del Síndic de Greuges.
- Els membres de l'Equip de Treball del Síndic de Greuges per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants designats pel síndic o síndica en virtut de les lletres *b* i *c* de l'apartat anterior han de ser persones compromeses en la defensa i la protecció dels drets humans, de reconeguda competència professional i amb experiència i especialització contrastades en àmbits interdisciplinaris relacionats amb les funcions de l'Equip de Treball.
- La designació dels membres de l'Equip de Treball del Síndic de Greuges per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants requereix la ratificació de la Comissió del Síndic de Greuges del Parlament de Catalunya.
- Els membres de l'Equip de Treball del Síndic de Greuges per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants que no tinguin la condició de personal al servei del Síndic únicament tenen dret a percebre els drets d'assistència i les indemnitzacions per raó de servei que es determinin.

- Corresponen a l'Equip de Treball del Síndic de Greuges per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants les competències següents:
 - Programar, definir i planificar les visites que s'han de dur a terme.
 - Visitar els espais en què es trobin persones privades de llibertat i entrevistar-se confidencialment amb aquestes persones.
 - Elaborar un informe després de cada visita que inclogui propostes i recomanacions adreçades a les autoritats competents.
 - Reunir-se amb els funcionaris responsables dels llocs de detenció per informar-los del que han trobat en les seves visites.
 - Fer el seguiment de les recomanacions que es facin i de les mesures que calgui adoptar, i contactar amb les autoritats competents, a fi d'assegurar-ne el compliment.
 - Redactar l'informe anual que es presenti al Parlament.
 - Elaborar informes temàtics sobre aspectes observats en les visites i fer-ne difusió.
 - Dissenyar manuals i protocols d'actuació.
 - Consultar el Consell Assessor en tot allò que consideri necessari per exercir les seves funcions.
 - Informar el Consell Assessor de les visites que es duguin a terme.
 - Seleccionar els experts i els intèrprets que el puguin acompanyar, si escau, en les visites, atenent els principis de professionalitat, d'objectivitat i d'independència, i també les possibles incompatibilitats.

- El mandat dels membres de l'Equip de Treball designats de conformitat amb les lletres b i c del primer apartat s'estén per un termini de tres anys, renovables. En cas de renúncia d'un membre de l'Equip de Treball, se l'ha de substituir pel mateix procediment que es va emprar per nomenar-lo.

Consell Assessor

- El Consell Assessor del Síndic de Greuges per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants (d'ara endavant Consell Assessor) té per funció assistir i assessorar el Síndic en l'exercici de les funcions que li corresponen com a Autoritat Catalana de Prevenció de la Tortura.
- Els membres del Consell Assessor són escollits pel Parlament de Catalunya i nomenats pel president o presidenta del Parlament per a un mandat coincident amb el del síndic o síndica. L'elecció es fa, d'acord amb el procediment que estableix el Reglament del Parlament, entre les candidatures que es presentin un cop publicada la convocatòria en el *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya*, atenent la distribució següent:
 - a) Dos membres a proposta de col·legis professionals d'advocats.
 - b) Dos membres a proposta de col·legis professionals de l'àmbit de la salut.
 - c) Quatre membres a proposta d'organitzacions no governamentals de defensa dels drets humans, especialment de les que treballen per la prevenció de la tortura.
 - d) Dos membres a proposta de centres universitaris de recerca en matèria de drets humans.
 - e) Dos professionals amb experiència en l'àmbit de la prevenció de la tortura i en el treball amb persones privades de llibertat.

- Els membres del Consell Assessor que exerceixin el càrrec de president o presidenta o degà o degana d'un col·legi professional poden nomenar un únic membre alternatiu que els pot substituir en les reunions del Consell Assessor. La condició de membre del Consell Assessor del Síndic de Greuges per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants únicament dóna dret a percebre els drets d'assistència i les indemnitzacions per raó de servei que es determinin.
- Corresponen al Consell Assessor del Síndic de Greuges per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants les competències següents:
 - Formular propostes d'actuació al Síndic de Greuges, inclosa la realització de visites preventives a espais concrets en què es trobin persones privades de llibertat.
 - Emetre informe sobre les qüestions que el Síndic de Greuges li plantegi.
 - Tenir coneixement de les visites que faci l'Equip de Treball. El Consell Assessor pot demanar informació complementària sobre aquestes visites.
 - Tenir coneixement, abans que el Síndic no el presenti al Parlament, de l'informe anual per poder formular-hi observacions.
 - Proposar dos dels seus membres com a membres de l'Equip de Treball del Síndic de Greuges per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants.
 - Confeccionar i mantenir una llista de persones expertes en diferents àmbits que puguin ser requerides per l'Equip de Treball per acompanyar-lo o assessorar-lo amb relació a una visita.

- Prestar al Síndic de Greuges i a l'Equip de Treball l'assessorament que li sol·licitin.
- Portar a terme les actuacions que el Síndic li encomani.
- El Consell Assessor es reuneix periòdicament per exercir les seves funcions i les seves sessions són presidides pel síndic o síndica o l'adjunt o adjunta en qui delegui. Les convocatòries s'han de fer com a mínim per correu electrònic i amb una antelació d'una setmana respecte de la data prevista per a la reunió.
- A les sessions de treball del Consell Assessor hi poden assistir tots els membres de l'Equip de Treball. Els membres de l'Equip de Treball que no formen part del Consell Assessor hi assisteixen amb veu, però sense vot.
- La majoria més un del membres del Consell Assessor constitueixen quòrum i les seves decisions es prenen per majoria de vots dels membres presents.
- El Consell Assessor ha de designar entre els seus membres un coordinador, que convoca les reunions del Consell i compleix les funcions de representació davant l'Equip de Treball i el Síndic de Greuges.
- El Consell Assessor s'ha de reunir, com a mínim, quatre cops l'any, a fi d'acomplir cadascuna de les funcions que li són pròpies. Per decisió del plenari, el Consell Assessor pot constituir seccions i grups de treball.
- Els membres del Consell Assessor poden ser revocats del seu càrrec d'acord amb el que estableix l'article 158 del Reglament del Parlament de Catalunya. En cas de renúncia anticipada de qualsevol membre del Consell Assessor, se l'ha de substituir pel mateix procediment que es va emprar per nomenar-lo.

7. GARANTIES I PODERS RESPECTE A LES VISITES

- El Síndic de Greuges, com a Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants i l'Equip de Treball tenen:
 - Accés a tots els llocs de detenció, incloent-hi les instal·lacions i els serveis. Sota cap circumstància se'ls pot limitar l'accés, ni tan sols per raons de seguretat.
 - Facultat per poder fer visites sense avís previ, en qualsevol moment del dia o de la nit.
 - Accés a tota la informació sobre els llocs de detenció, nombre i destinació dels detinguts.
 - Accés a tota la informació sobre les persones detingudes, incloent-hi les dades de les històries clíniques, només en la mesura que estiguin relacionades amb les funcions de prevenció de la tortura i altres tractes cruels, inhumans i degradants, i respectant, en tot cas, les normes sobre protecció de dades de caràcter personal.
 - Possibilitat d'entrevistar-se amb les persones privades de llibertat, sense testimonis, personalment o amb l'assistència d'intèrprets, i també amb qualsevol altra persona que es consideri necessària.
 - Possibilitat de triar lliurement el lloc on l'Equip de Treball pot fer les entrevistes. En cas que personal del centre suggereixi restringir l'entrevista per motius de seguretat, l'Equip de Treball és qui ha de valorar si el risc és acceptable o no.
 - Possibilitat de procedir a examinar els detinguts amb el consentiment previ d'aquests.
- De conformitat amb l'article 21 del Protocol facultatiu, cap autoritat o funcionari pot ordenar, aplicar, permetre o tolerar cap mena de sanció o perjudici contra una persona o

- Les dades confidencials conegudes pels membres de l'Equip de Treball, pel Consell Assessor o pels intèrprets i les persones expertes que acompanyin l'Equip o l'assessorin constitueixen, a efectes legals, informació que no ha de ser divulgada.

8. SISTEMA DE VISITES

- L'Equip de Treball ha d'elaborar periòdicament, amb l'assessorament del Consell Assessor, un programa de treball temptatiu que inclogui els centres i els llocs de detenció que s'han de visitar, i també els objectius particulars de cada visita. S'ha de procurar que la tipologia de centres i llocs de detenció sigui diversa i que abasti tota la geografia catalana. Tanmateix, es poden fer visites no programades en qualsevol moment.
- Les visites als centres i els llocs de detenció s'han de desenvolupar d'acord amb un protocol d'actuació basat en criteris internacionals elaborat pel Síndic de Greuges i l'Equip de Treball amb l'assessorament del Consell Assessor.
- Les visites als centres i als llocs de detenció requereixen com a mínim la presència de dos membres de l'Equip de Treball, incloent-hi un dels membres designats a proposta del Consell Assessor i un a proposta del Síndic. L'Equip pot anar acompanyat d'un intèrpret i, quan les circumstàncies del centre o lloc de detenció ho aconsellin, d'una o més persones expertes.
- L'Equip de Treball pot visitar qualsevol dependència de la seva elecció dins dels centres de detenció i pot entrevistar-se de manera privada i confidencial amb qualsevol persona privada de llibertat.
- Les persones privades de llibertat, els funcionaris del lloc de detenció, membres de la societat civil o qualsevol altra persona s'han de sentir còmodes i lliures en les comunicacions verbals o escrites que mantinguin amb els membres de l'Equip de Treball.

- Al començament d'una entrevista amb una persona privada de llibertat, l'Equip de Treball ha d'explicar-li detalladament quina és la funció del Síndic de Greuges com a Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura, quins són els seus límits i de quina manera el pot ajudar. L'Equip de Treball ha de canalitzar les denúncies o les queixes que rebí en les visites en coordinació amb les altres àrees del Síndic de Greuges, o una altra autoritat competent, perquè les tramitin i duguin a terme les investigacions oportunes.

9. RELACIONS DE COL·LABORACIÓ

- L'Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels pot mantenir contactes amb el Subcomitè de Prevenció sobre els millors mètodes de treball i sobre les estratègies per prevenir la tortura, i també remetre's i intercanviar-se informació, fins i tot de manera confidencial, en els termes que estableix l'article 11. b del Protocol facultatiu.
- L'Autoritat Catalana de Prevenció de la Tortura pot utilitzar la informació que li proporcionin les entitats socials que treballen als centres descrits en el punt 3 d'aquest reglament per planificar les seves visites o per reaccionar ràpidament davant situacions imprevistes, amb la realització de visites *ad hoc*, i també per determinar si s'han adoptat les recomanacions formulades.
- Amb els mecanismes nacionals de prevenció que s'estableixin en altres comunitats autònomes, l'Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura ha de promoure la signatura de convenis de col·laboració i reforçar la comunicació en un marc de relacions multilaterals.

- Amb el Defensor del Poble, com a Mecanisme Nacional de Prevenció de la Tortura, les relacions de col·laboració i de comunicació es defineixen mitjançant conveni.

10. FINANÇAMENT

- L'Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants ha de disposar dels recursos necessaris per a un bon funcionament i l'exercici de les funcions que tingui encomanades.
- L'Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants té un pressupost anual propi, que s'integra en el del Síndic de Greuges.

11. SERVEIS DE L'AUTORITAT CATALANA PER A LA PREVENCIÓ DE LA TORTURA

- L'Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants té la seu a la institució del Síndic de Greuges.
- S'ha d'habilitar un espai perquè l'Equip de Treball hi pugui exercir les seves funcions, i també perquè el Consell Assessor hi pugui tenir les seves sessions.
- L'Autoritat Catalana per a la Prevenció de la Tortura i d'altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants disposa de personal administratiu i personal facultatiu de suport, d'acord amb les previsions pressupostàries.